

Anteckningar från möte #3 om skolans organisation i Svenljunga kommun

23 februari 2017

Mötets syfte

Syftet med det tredje möte var att komma fram till ett eller fler förslag om hur skolan bör organiseras på ett hållbart sätt. Minst skulle vi ta fram tydliga riktlinjer för ett kommande politiskt beslut.

Mötets utformning och genomförande

Vi skapade fyra stationer där gruppen skulle diskutera frågan och komma med konkreta förslag på hur de skulle se genomförandet av en ny organisation för skolan i Svenljunga – med fokus på förskola till klass 6 (F-6). Alternativen var:

1. Ett förslag om centraliseringen av F-6 skolor i söder, i centrum och i norr
2. Hybridförslag #1 med betoning på centralisering av skolor eller klasser
3. Hybridförslag #2 med betoning på behållandet av små skolor
4. Ett förslag om att behålla små skolor

Resultaten

Grupp 4: Behålla små skolor

Flera argument framfördes för *varför inte någon skola ska läggas ner*:

- Skolor är en förutsättning för byarnas fortsatta existens. Finns inga skolor så försvinner byarna. Finns ingen skola så flyttar inte någon utifrån hit.
- Har skolan lagts ner är den nedlagt för alltid. Processen är irreversibel.
- Barnen har en trygghet i skolan om den ligger lokalt. Vi ska inte vänja barnen att resa bort. Forskning citeras som visar att om barnen reser bort från byn då får de en känsla att där du bor är inget värde i. Det är anledning att människor flyttar ifrån byarna.
- Närhet är en viktig princip – skolan ska vara nära där barnen bor
- Miljöargument: om barn måste resa till skolan så ökar utsläppen av koldioxid och det blir fler skadliga partiklar (mikroplast) från däckerna i naturen
- På lång sikt kan vi även få två högstadieskolor – en i söder och en i centrum

Hur blir detta möjligt

- Kommunen måste fatta ett beslut att satsa på Svenljungas mindre byar. Endast detta skulle skapa en tilltro som gör att människor flyttar till byarna
- Lärarna ska resa mellan skolor – det finns positiva exempel från våra skolor
- Lösa lärarbrist och brist på kompetens med distansundervisning via internet – detta kommer att öka i framtiden. Haninge och Lycksele är exempel på var detta ske.
- Skolor ska profilera sig. De ska ha en friluftsför- och naturprofil. Det skulle locka barn till skolor i byarna.
- Politiska partier ska arbeta för att lärarutbildning förbereda lärare: ett nytt ämne på lärarutbildning som heter *jobba på små skolor*. Det skulle ge en särskild behörighet
- Lokaler ska upprustas

- Pengar bör inte vara ett argument för att lägga ner skolor
- 20 elever är det minsta en skola kan ha för elevunderlag – om det överhuvudtaget finns en undre gräns

Vad skulle behövas för att kunna ordna detta? Invändningar.

- Ett beslut från riksdagen skulle behövas för att ge skolor på landsbygden livskraft
- Lärare skulle behöva stöttning och även kompenseras på något sätt
- Rektorer skulle behöva förutsättningar för att leda den pedagogiska verksamheten i små skolor. Det kan innebära att ta bort vissa uppgifter från dem.
- Det ska för lärare möjliggöras att arbeta i arbetslag.
- Ekonomi: renovering och underhåll kommer att behövas. Stora medel måste avsättas och prioriteras oavsett vilket alternativ väljs. Skolorna i söder är i dåligt skick.
- Det kan vara ett problem att ha 20 som gräns för en skola. Då kan orter som inte har skolor idag kräva att en skola ska öppnas där.

Grupp 3

Förslag som bygger på närheten för de minsta barn till skolan och centralisering för elever i klass 3-6

- Huvudutgångspunkt: ett antal vägar som behövs för att skjutsa barnen till några mer centrala skolor.
- På alla orter ska det finnas en förskola och F-2 skola samt fritids: Hillared, Sexdrega, Holsljunga, Mjöbäck, Håcksvik, Mårdaklev, Överlida och Östra Frölunda. Detta behövs för samverkan och för att skolskjutsarna ska fungera. En samordningsvinst för skolskjutsar.
- Centrala 3-6 skolor ska förläggas till Överlida, Frölunda och Sexdrega (alternativ Lockryd). En skola i söder skulle inte fungera på grund av det dåliga vägnätet.
- Fritidspersonal ska åka med skolbarn till skolan (3-6) och hem till fritids på hemorten ELLER det ska finnas ett fritids för barn som går i klass 3-6 på orter med 3-6 skolor.

Vad skulle behövas för att kunna ordna detta? Invändningar

- Räcker detta? Kommer vi att kunna lösa problemet med ekonomi med detta förslag?
- Det kan krävas en del nyinvestering i lokaler för att genomföra detta förslag
- Det är inte säkert att vi kan tillgodose alla barnens behov – elevhälsa och särskilt stöd – utan att tillskjuta medel

Grupp 2

Ett förslag som ligger nära grupp 3 men utan orter som ska ha mellanstadiet.

- En 3-6 skola i norr och två i söder
- F-2 i en av orter och större barn i en annan ort
- Lärarna i skolor utan mellanstadiet följer elever upp till klass 3
- Lärarna skulle flytta mellan skolor i fall kompetens saknas i en skola
- En lärare ibland för F-2 klasser beroende på storlek. I Lycksele är miniminivå per årskurs 9 elever.
- Om det saknas tillräckligt med elever i en skola ska den dras in i centra med större skolor. Det kanske blir kvar en förskola i byn medan F-2 flyttar bort.

- Detta skulle kunna funka med elevunderlag vi har idag
- Vi bör undersöka möjlighet för samverkan med grannkommuner för att lösa problem för byar nära kommungränserna

Grupp 1

Inte ett förslag men snarare en strategi för centralisering som utgår ifrån en skola i söder, en i norr och en eller fler i centrum.

- Vi måste göra stora investeringar. Vi måste titta på investering i lokaler. Vi ska satsa på våra elever men kommunen måste satsa på andra saker som en simhall i framtiden. Vad är klokt att investera i?
- Vi måste samverka med grannkommuner
- Om Svenljunga vill behålla sin attraktionskraft kan vi inte höja skatter
- Vi kanske behöver bygga nytt för att få skolor som är mer funktionsenliga. Problemet är dock att detta måste vägas upp med kostnaden av att *tomställa* en skola är också en kostnad. Dock kan det vara kostnadseffektivt att bygga nytt.
- Idag kostar våra lokaler oss 21 900kr per elev jämfört med rikssnittet på 17 900kr. Det finns väldigt mycket yta per elev. En ny skola kan byggas på ett sätt som effektiviserar ytan per elev.
- Vi har del-regionala centra. Det kan vara bra att fundera över att satsa på del-regionala centra. Här kan vi bygga en centralskola. Infrastruktur måste hänga med. Hus kan byggas i framtiden runt dessa centra
- Om vi har större centrala skolor i del-centra kan föreningar bidra med aktiviteter som musik och annat och som kan utnyttja lokaler.
- Vi tror att vi måste ha större klasser med elever i samma ålder.
- Detta är en långsiktig vision (ca 25 – 30 år). Hybridmodeller är en förutsättning för att utnyttja lokaler vi har idag. Besluten måste dock tas om det långsiktiga målet – centralisera.
- Även förskolor måste vara större för att kunna tillgodose alla barns behov

Vad skulle behövas för att kunna ordna detta? Invändningar. Frågor

- En invändning mot centralisering som långsiktig mål
- Vårt vägnät kommer inte att kunna stödja denna lösning – vi skulle behöva bättre vägar men det känns inte realistiskt inom de närmaste 10-15 åren.
- Hur hittar vi en lösning för dem som behöver åka mellan Överlida och Östra Frölunda?
- Kan vi säkra stöd för barn i skolor om vi skulle centralisera? Om de reser mindre bör det bli lättare att rekrytera elevhälsoteam och stödpersonal.

Slutsatser och rekommendationer

Grupp 4 skulle kunna ställa sig bakom hybridförslaget (grupp 2 och 3) men inte bakom ett förslag om centralisering.

Grupp 1 ser hybridförslagen som förutsättning för att uppnå en långsiktig plan för att centralisera skolor.

Här finns en motsättning som politiker måste ta ställning till.

Frågor där mer klarhet behövs eller ställning måste tas:

1. Är en skola för de yngsta barn en nödvändig förutsättning för orternas existens?
2. Är centralisering på 25 – 30 års sikt ett problem om ett hybridförslag genomförs på kort sikt?

3. Hur gör vi på kort sikt (25 – 30 år) med skollokaler som är i behov av renovering?
4. Hur lågt kan elevunderlaget sjunka innan skolan behöver slå samman med en annan skola i närheten? Ska kommunen följa Lyckselemodellen och säga att det är 9 elever per årskurs, ha en nedre gräns på 20 elever eller är det en annan siffra som gäller för Svenljunga?
5. Ska kommunen satsa på skolan i Svenljunga och hur ska en sådan investering påverka andra investeringar som behövs?
6. Hur utvecklar kommunen del-regionala centra?

Följande riktlinjer blev tydliga under samtliga tre möten:

- Ett politiskt beslut behövs för att komma ur problemet som skolan i Svenljunga upplever idag
- Alla barn har behov av och rätt till att bli sedda av sina lärare
- Alla barn ska få likvärdig undervisning och stöd oberoende av var de bor
- Det är inte enbart undervisning som gör att barnen får det de behöver men även det sociala miljö i skolan
- Närhet till skolan är en princip som ska eftersträvas
- Skolan bör vara av en storlek eller organiseras på ett sätt som möjliggör samarbete mellan lärare och som gör skolan en attraktiv arbetsplats som lockar kompetenta lärare och stödpersonal
(se listan från diskussionen om skolans kvalitet längst ner)

Rekommendation: Jag rekommenderar att politiker så snart som möjligt ge en indikation om sin inriktning i denna fråga och att de motiverar sitt val mellan följande motsättningar:

- Att behålla skolor i mindre byar för byarnas överlevnad och framtida utveckling kontra att centralisera skolan och skapa starka del-regionala centra
- Körning: att centralisera skolan och skapa samverkan med grannkommuner kontra att behålla skolor i avlägsna byar för att minska körning till en skola långt borta
- Ekonomi: att övergå succesivt till centrala skolor för alla barn kontra att se hybriden som en långsiktig lösning

Inför dialogmötena om den sociala inom skolan, undervisning och ledarskap rekommenderar jag att vi utgår ifrån en modell där det finns en viss centralisering så som grupper 2 och 3 föreslog. Oavsett det långsiktiga planen för skolans organisation. En sammanslagning av skolklasser 3-6 i söder och norr kan alla stödja. Men diskussioner som följer gäller även skolor i centrum där andra förhållanden gäller. Om dialogen ska vara representativ behöver vi ha med röster från skolor i centrum i kommande möten: lärare, rektorer, stödpersonal och föräldrar.

Några reflektioner

Skolnedläggning är en svår fråga just därför att det finns en stark emotionell laddning kopplat till den. Skolans symbolvärde är viktigt för många som bor på landsbygden. Detta står i kontrast till kostnaden av att behålla små skolor och ge varje barn en likvärdig utbildning. I detta fall väger lokalkostnader samt kostnaden av att erbjuda stöd till alla elever som behöver det tungt och kan vara en avgörande fråga för kommunen.

När det gäller dialogen så här långt: har den bidragit till att lösa problemet? Det skulle jag inte påstå. Däremot har dialogen gett andra resultat som är värt att uppmärksamma. Den har skapat större klarhet och förståelse för motsatta perspektiv i frågan om skolans organisation. Förståelse för kommunens problem samt insikt i mindre orters önskemål, upplevelser och utmaningar har ökat. Öppenhet för varandras situation, tankar och förslag har uppstått. Jag vill påstå att respekt för varandra har ökad och jag hoppas deltagande invånarnas förtroende för kommunens tjänstepersoner och politiker också har gjort det. Det finns nu ett bra underlag för det politiska beslut som måste fattas även om det finns några frågor som behöver utredas ytterligare.

Bernard le Roux

27 februari 2017

Bilaga

Innebörden av skolans kvalitet – från möte #2

Här är en lista av deltagarnas syn på olika aspekter av skolans kvalitet:

Barnen/elever

- ☑ Varje elev blir sedd som individ
- ☑ När barnen är sedda utvecklar de en sund självkänsla
- ☑ Lärare förstår barnen
- ☑ Undervisning utgår från elevernas behov
- ☑ Barnen har inflytande
- ☑ Barnen kränkas eller mobbas inte. Skolan tar hand om alla incidenter snabbt och effektivt
- ☑ Barn upplever skolan som en trygg plats
- ☑ Skolan är en plats där alla barn utvecklas (svaga, starka och allt emellan)

Den sociala dimensionen

- ☑ Barn ska trivas med varandra och med vuxna
- ☑ Det finns bra interaktion i klassrummet
- ☑ Barn utvecklar tillsammans med andra

Lärare och undervisning

- ☑ Det sker god undervisning
- ☑ Undervisning är likvärdig i alla skolor
- ☑ Lärarna bemöter elever där de befinner sig
- ☑ Alla elever får stöd i sin egen utveckling
- ☑ Vi har bra pedagoger i våra skolor

- ☒ Lärare med hög kompetens
- ☒ Det finns struktur i klassrummet
- ☒ Lärare möjliggör föräldrarnas deltagande i barnens utveckling
- ☒ Det finns förutsättningar för lärande: studiero i klassrummet
- ☒ Det finns bra ledarskap i skolan

Familjers roll

- ☒ Föräldrar har en bra relation med skolan och lärarna
- ☒ Föräldrar motiverar sina barn
- ☒ Familjer är engagerade (engagerade föräldrar motverkar negativa effekter av låg utbildningsnivå)

Resultat och måluppfyllelse

- ☒ Skolor som möjliggör bra resultat i formen av bra betyg
- ☒ Mål för elever uppfylls – utgår från varje elevs utvecklingsbehov
- ☒ Mål för skolan uppfylls – exempelvis stöd till alla elever
- ☒ Skolan förbereder barnen för livet
- ☒ Skolan främjar livslångt lärande

Organisation

- ☒ Skolan kompenserar för olika erfarenhetsnivåer hos lärarna
- ☒ Verksamheten utvecklas ständigt
- ☒ Skolan producerar effekt
- ☒ Det sker ständig uppföljning
- ☒ Lokaler skapar bra förutsättning för lärande och undervisning
- ☒ Det finns bra ledarskap i skolorna